

İçindekiler

6. PAYDAŞLARLA İLE İLETİŞİM VE PAYDAŞLARIN GÖRÜŞÜNÜN ALINMASI	2
6.1 GİRİŞ	2
6.2 HEDEFLER	2
6.3 PAYDAŞ KATILIMINA İLİŞKİN GEREKLİLİKLER VE POLİTİKA GEREKLİLİKLERİ	2
6.4 PAYDAŞLARIN BELİRLENMESİ	3
6.5 PAYDAŞLARIN GÖRÜŞÜNÜN ALINMASI VE KATILIMI KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	7
6.6 PLANLANAN FAALİYETLER - ÇSED'NİN İFŞASI VE GÖRÜŞ ALINMASI	10
6.7 PAYDAŞLARIN GÖRÜŞÜNÜN ALINMASI VE KATILIMI KONUSUNDA GELECEKTE YAPILACAKLAR	13
6.8 DİLEKÇE VE ŞİKAYETLERİN YÖNETİMİ	13

Şekillerin Listesi

Şekil 6-1: ÖMAŞ Şikayet Yönetim Süreci	14
--	----

Tabloların Listesi

Tablo 6-1: Erken Katılım Aşamasında Dile Getirilen Hususlar	9
Tablo 6-2: Mevcut Durum Çalışması Aşamasında Katılım Sürecinde Dile Getirilen Hususlar:	10
Tablo 6-3 : Farklı Paydaş Grupları için Katılım ve Aydınlatma (İfşa) Yöntemleri	12

Bu Çevre ve Sosyal Etki Değerlendirme (ÇSED) Raporu Bölüm ve Ekleri İngilizce dilinde hazırlanmış olup Türkçeye çevrilmiştir. İngilizce ve Türkçe dilindeki raporlarda sunulan bilgiler arasında bir uyumsuzluk ve/veya farklılık beklenmese de böyle bir durumda İngilizce ÇSED raporunda sunulan bilgiler geçerli kabul edilmelidir.

6. Paydaşlarla İle İletişim ve Paydaşların Görüşünün Alınması

6.1 Giriş

Bu bölümde ÖMAŞ'ın paydaş katılımına yönelik yaklaşımı, paydaş katılımının amacı ve buna ilişkin düzenleyici bağlama yer verilmektedir. Günümüze kadar yürütülen ve gelecekte gerçekleştirilmesi planlanan katılım faaliyetleriyle ilgili bilgi verilmektedir. Bu bölümde ayrıca paydaşların bugüne kadar ilettikleri yorumlar ile bu yorumların ÇSED raporunun ilgili bölümlerinde nasıl ele alındığı özetlenmektedir.

Paydaş katılımı (diyalog, görüş alma ve bilgi ifşası dahil) projenin planlama, geliştirme ve uygulama sürecinin kilit bir unsurudur. Etkili paydaş katılımı, iyi bir proje tasarımına yardımcı olmakta, yerel topluluklarla ilişki kurulmasını sağlamakta ve risklerin, sorunların ve fırsatların erken aşamada belirlenmesi sayesinde olası gecikmeleri azaltmaktadır. ÖMAŞ Proje süresince paydaşlarla saygı çerçevesinde şeffaf bir diyalog sürdürmeyi taahhüt etmektedir.

6.2 Hedefler

Projenin paydaş katılımına yönelik yaklaşımının hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Paydaş katılımı uygulamalarının Türk mevzuatı ve uluslararası iyi uygulama gerekliliklerini karşılamasını sağlamak;
- Etkilenen ve/veya Projeyi ve Proje faaliyetlerini etkileyebilecek kilit paydaşları belirlemek,
- Projeye ilgili bilgileri duyurmak için en etkili araçları belirlemek, projeye ilgili bilgileri duyurmak ve düzenli, erişilebilir, şeffaf ve uygun bir görüş alma süreci yürütülmesini sağlamak;
- Paydaşlarla karşılıklı saygı ve fayda anlayışı içerisinde kalıcı ilişkiler tesis etmede ÖMAŞ'ı desteklemek;
- Paydaşların yorumlarının ve şikayetlerinin ÖMAŞ'a iletilmesini ve bunlara şeffaflıkla yanıt verilmesine imkan verecek bir mekanizma sağlamak.

6.3 Paydaş Katılımına İlişkin Gereklilikler ve Politika Gereklilikleri

6.3.1 Ulusal Gereklilikler

Türk kanunlarında inşaat ve işletme aşamalarında sürekli paydaş katılımını öngören spesifik bir gereklilik mevcut değildir. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğinde (17 Temmuz 2008 tarihli ve 26939 sayılı RG) ÇED süreci ile ilgili sınırlı bir kamuyu aydınlatma süreci tanımlanmıştır.

ÇED sürecinde yürütülmesi zorunlu olan halkın görüşünü alma uygulaması Çevre ve Şehircilik Bakanlığının (ÇŞB) liderliğinde gerçekleştirilir ve dört unsur içerir:

- Başvuru – bu aşamada ÇED Başvuru Dosyası (ÇBD) teslim edilir, dosya ÇŞB tarafından incelenir ve İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu (İDK) kurulur;
- Kapsam belirleme – inceleme döneminden sonra ÇBD kamuoyuna açıklanır ve ÇŞB tarafından Halkın Katılımı Toplantısı / Toplantıları düzenlenir. Bu toplantılarda teklif edilen Proje ve ÇED süreci hakkında bilgi verilir. Bilgilendirme çerçevesinde potansiyel çevresel ve sosyal etkilere dair ilk değerlendirme de halkla paylaşılır ve halkın görüş ve soruları alınır. İDK'nın katılımıyla bir Kapsam ve Özel Format Belirleme (KÖFB) toplantısı düzenlenir ve Halkın Katılımı Toplantısından elde edilen geri bildirimler de dahil ÇED Raporunun içeriği tartışılır. Özel Format (ÇED Raporu içindekiler tablosu) belirlenir;

- Taslak ÇED – taslak ÇED Raporu incelenmek üzere ÇŞB'ye sunulur ve ardından İnceleme ve Değerlendirme süreci başlar. Taslak ÇED Raporu (ÇŞB internet sitesinde ilan edilmek suretiyle) halka duyurulur; paydaşlar ÇŞB tarafından duyurulan takvim içerisinde görüş bildirebilir. Paydaşlardan gelen görüşler ÇŞB ve İDK tarafından dikkate alınır. ÇŞB ve İDK ile bir İnceleme ve Değerlendirme toplantısı yapılır ve nihai ÇED Raporunda dikkate alınmak üzere geribildirim verilir.
- Nihai ÇED – Taslak ÇED aşamasında alınan görüşlerden gerekli olanlar ÇED Raporuna yansıtılır. Nihai ÇED Raporu ÇŞB'ye teslim edilir. ÇŞB raporu internet aracılığıyla 10 iş günü süreyle yayımlar. Bunun ardından, ÇŞB tarafından "ÇED Olumlu" veya "ÇED Olumsuz" kararı verilir.

6.3.2 Finansman Standartları ve Rehberleri

Proje, yukarıda izah edilen ÇED gerekliliklerine ek olarak AİKB Çevresel ve Sosyal Politikası ve Performans Gerekliliklerine (PG) uygun olarak geliştirilmektedir. Bilgi Açıklama ve Paydaş Katılımı başlıklı PG10'da proje geliştirme sürecinin bir parçası olarak paydaş katılımına dair rehber ilkeler yer almaktadır.

PG10'da proje sponsorları ile çalışanları, projeden doğrudan etkilenen yöre halkı ve varsa diğer paydaşlar arasında açık ve şeffaf katılım, iyi uluslararası uygulamaların (İUU) ve kurumsal yurttaşlığın esas bir unsuru olarak kabul edilmektedir.

PG10'da paydaş katılımı, aşağıdaki hususları içeren devamlı bir süreç olarak tanımlanmaktadır:

- uygun bilgilerin kamuya duyurulması;
- paydaşlarla anlamlı görüş alma süreci yürütülmesi;
- bireylerin görüş bildirebilecekleri veya şikayette bulunabilecekleri etkili bir prosedür veya mekanizma bulunması.

AİKB'ye göre paydaş katılım süreci proje planlamasının en erken aşamasında başlatılmalı ve proje ömrü süresince devam ettirilmelidir. Paydaş katılımı, projenin çevresel ve sosyal etkilerinin ve sorunlarının değerlendirilmesi, yönetimi ve izlenmesi sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

PG10'un temel hedefleri aşağıdaki gibidir:

- proje sponsorlarına, başta doğrudan etkilenen topluluklar olmak üzere, paydaşlarıyla yapıcı bir ilişki kurma ve sürdürme konusunda yardımcı olacak sistematik bir paydaş katılım yaklaşımı belirlemek;
- projenin paydaşlarıyla etkili etkileşim kurmak suretiyle çevresel ve sosyal performansı iyileştirmek;
- projenin ömrü süresince kendilerini etkileyebilecek sorunlar hakkında, etkilenen topluluklarla yeterli etkileşimde bulunacak bir aracı teşvik etmek ve sağlamak, çevresel ve sosyal konularla ilgili bilgilerin proje paydaşlarına duyurulmasını temin etmek;
- etkilenen toplulukların ve diğer paydaşların şikayetlerinin uygun biçimde yanıtlanmasını ve yönetilmesini sağlamak.

6.4 Paydaşların Belirlenmesi

Öksüt'te ve çevresinde paydaşların belirlenmesi ve katılımı ile ilgili çalışmalara 2007 yılında Stratex ile başlanmıştır. ÖMAŞ paydaş katılım sürecine 2009 yılında Ortak Girişimin bir parçası olarak dahil olmuş ve 2013 yılında yürütülen jeolojik arama faaliyetlerinden itibaren Projeyi yerel topluluklara tanıtmak amacıyla sürecin yönetimini bütünüyle üstlenmiştir. Katılım süreci 2013 boyunca ve 2014 2015 yıllarına kadar devam etmiş ve ÖMAŞ, Proje Alanındaki yerleşim birimlerine ilişkin sosyoekonomik mevcut durum çalışması kapsamında geniş kapsamlı bir paydaş belirleme ve katılımı süreci yürütmüştür. Enerji İletim Hattı boyunca ilave paydaşların belirlenmesi amacıyla 2016 yılı başlarında çalışmalar yapılmıştır.

6.4.1 Metodoloji

Paydaşlar, projenin uygulanacağı yerlere yakınlık durumuna, projenin potansiyel etki düzeyine ve projeye duyulan ilgiye göre (özellikle kamu mercileri ve diğer kamu ve özel kurumlar bakımından) belirlenmiştir.

ÖMAŞ 2013 yılından bu yana aktif olarak paydaşların katılımını sağlamaktadır ve gerçekleştirilen tüm paydaş katılımı faaliyetlerinin detaylı bir kaydını oluşturmuştur. Bu kayıt Ek U'da sunulmuştur.

ÖMAŞ tarafından üstlenilen devam eden paydaş katılımı faaliyetlerinin bir uzantısı olarak, Türk ÇED'i ve ÇSED için sosyo-ekonomik bir temel veri bilgisi oluşturmak adına bir dizi özel katılım gerçekleştirilmiştir. Buna hane halkı anketleri, odak grup görüşmeleri ve kilit bilgilendirici görüşmeler dahildir.

Yerel ortam hakkında detaylı bilgi ediniminin bir parçası olarak, Aralık 2014'te maden sahasına en yakın yerleşimler olan Öksüt ve Zile'de hane halkı anketleri gerçekleştirilmiştir. Her köyün muhtarı ile işbirliği içinde, hanelerin %50'si daha detaylı bir görüşme için rastgele seçilmiştir (Öksüt'de 89 tane, Zile'de 58 tane). Görüşme için gidilen evde kimse yok ise, anket ekibi görüşme yapmak için komşu eve gitmiştir.

Buna ek olarak, sosyal çalışma alanındaki tüm mahallelerde kadın ve erkek grupları ile bir dizi odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Kilit bilgilendirici görüşmeler de sosyal çalışma alanındaki tüm mahallelerde (Develi dahil) topluluk temsilcileri (muhtarlar) ve diğer önemli kamu görevlileri ile gerçekleştirilmiştir. Kilit bilgilendirici görüşmelerin çoğunluğu Aralık 2014'te gerçekleştirilmiştir. Tamamlayıcı bilgiler Ocak ve Şubat 2016'da toplanmıştır.

6.4.2 Paydaşların Sınıflandırılması

ÖMAŞ paydaşları iki ana gruba ayırmaktadır:

- **Topluluk** kavramı, bir şirketin faaliyetlerinden bir şekilde etkilenebilecek yakın çevre ve çevre bölge sakinleri için kullanılmaktadır; bu etkiler ekonomik, sosyal ve çevresel olabilir. Paydaşlar, belirli bir kararla ilgisi bulunan kişileri ve belirli bir karardan etkilenen veya bu kararı etkileyebilecek kişi veya grupları ya da temsilcilerini içerir.
- **Paydaşlar** hükümet dışı kuruluşları, hükümet kuruluşlarını, hissedarları, çalışanları ve etkilenmeyen toplulukların üyelerini de içerir.

6.4.3 İlgili Topluluklar

ÖMAŞ için ilgili topluluklar aşağıdakileri içermektedir:

- Maden ruhsat alanının yakın çevresinde ve Proje Alanı içerisinde bulunan köyler (mahalleler);
  - Öksüt
  - Zile
  - Gazi
  - Sarıca
  - Tombak
  - Epçe
  - Gömedi
  - Yazıbaşı
  - Çayırözü

- Soysallı
- Sindelhöyük
- Yukarı Develi Mahallesi dahil
- Develi ilçesi
- Etkilenen toplulukların savunmasız fertleri;
- ÖMAŞ çalışanları ve yüklenicileri
- Proje Alanı içerisindeki araziyi kullanan çobanlar ve besiciler

6.4.4 Paydaşlar

ÖMAŞ ve Öksüt Projesiyle ilgili kilit paydaşlar aşağıdakileri içermektedir:

- Develi İlçesi
  - Develi Kaymakamlığı
  - Develi Belediyesi
  - Develi İlçe Jandarma Komutanlığı
  - Develi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
- Develi Ticaret Odası
  - Develi Devlet hastanesi
  - Develi İlçe Sağlık Müdürlüğü
  - Develi Halk Eğitim Merkezi
  - Develi KÇETAŞ (Elektrik İşleri)
  - Develi Tapu Müdürlüğü
  - Develi İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
  - Develi Orman İşletme Şefliği
- Kayseri İli
  - Kayseri Valiliği
  - Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
  - İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
  - Kayseri Büyükşehir Belediyesi
  - İl Sağlık Müdürlüğü
- Bölgesel
  - DSİ Bölge Müdürlüğü
  - Orman Bölge Müdürlüğü
  - Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü
- Ulusal
  - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
  - Maden İşleri Genel Müdürlüğü
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı
- Akademik Kuruluşlar
  - Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Maden Mühendisliği Bölümü
  - Ankara Üniversitesi, Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü
- Sivil Toplum Örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve topluluk tabanlı örgütler
  - Bölgesel Çevre Merkezi
  - Çevre Mühendisleri Odası
  - Doğa Koruma Merkezi
  - Uluslararası Kuşları Koruma Kurumu
  - Doğa Derneği
  - Kuş Araştırmaları Derneği (KAD)
  - TÜRK-İŞ ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
  - Türkiye Çevre Vakfı
- Develi Bölgesindeki topluluk tabanlı örgütler
- Kayseri şehrindeki sivil toplum kuruluşları
  - Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
  - Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
  - Kayseri Sanayi Odası
- İşletme sahipleri ve ÖMAŞ hizmet sağlayıcıları
- Sanayi ve ticaret örgütleri
  - Türkiye Altın Madencileri Derneği
  - Kayseri Ticaret Odası
- Medya çıkar grupları
  - Çağdaş Develi gazetesi
  - Çağrı Gazetesi
  - Seyrani Gazetesi

6.4.5 Hassas Bireyler ve Görüş Alma Süreci

ÖMAŞ hassas bireyleri şu şekilde tanımlamıştır: aile geçimini kadının sağladığı haneler, aile geçimini çocuğun sağladığı haneler, engelliler, sigortasız insanlar, okuma yazma bilmeyen insanlar ve çok yoksul ve kırsal kesim sakinleri. Aile geçimini çocuğun sağladığı haneler dışındaki tüm kategoriler çalışma alanı içerisinde tespit edilmiştir. Kadınlara ve hassas gruplara (özellikle engelliler, yaşlılar ve gençler) mevcut sosyal durum ile ilgili görüş alma ve katılım sürecinde özel önem verilmiştir. Bu gruplara ÇSED görüş alma sürecinde de yoğunlaşılacaktır. ÖMAŞ madenin ömrü süresince bu grupların sürekli

katılımını sağlayacaktır. ÖMAŞ tarafından odak grup görüşmeleri ve diğer toplum katılım faaliyetleri yürütülürken, hedef gruplar arasında hassas ve marjinalleştirilmiş grupların özellikle dahil edilmesi ve katılım fırsatından eşit yararlanmaları sağlanacaktır.

Suriye mültecileri de hassas bireyler olarak tanımlanmıştır ancak bugüne kadar Develi'de çok az mülteci tespit edildiğinden, bu kişiler ÇSED istişarelerine dahil edilmemiştir.

6.5 Paydaşların Görüşünün Alınması ve Katılımı Konusunda Yapılan Çalışmalar

6.5.1 Erken Aşamalarda Katılım

Stratex Öksüt'te ve çevresinde paydaş katılımını 2007 yılında başlatmıştır. Proje paydaş katılımında Ortak Girişimle birlikte 2009 yılından bu yana aktif rol almış ve bu sürecin tam yönetimini 2013 yılında üstlenmiştir. ÖMAŞ yerel paydaşların katılımına ilişkin faaliyetlere 2013'ün üçüncü çeyreğinden itibaren başlamış ve bu sürece Öksüt, Zile, Tombak, Sarıca, Gazi ve Develi'nin toplum liderlerini ve ayrıca Öksüt, Zile, Tombak, Sarıca ve Gazi halkının temsilcilerini dahil etmiştir. Epçe topluluk liderleri ve halkın temsilcileri de paydaş katılımı sürecine dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra Orman ve Su İşleri Müdürlüğü temsilcileri, Tarım Müdürlüğü temsilcileri, Develi Belediyesi ve Develi Kaymakamı (ve Kaymakamlık altındaki diğer ilgili devlet kurumları) Proje faaliyetleri hakkında bilgilendirilmiştir.

6.5.2 ÖMAŞ Katılımı

2013 senesinden bu yana şu anki Dış İlişkiler ve Sürdürülebilirlik Direktörü ve Halkla İlişkiler Müdürü mevcuttur. Halka İlişkiler personeli değişik performans göstergelerine karşı süreci izlemektedir. Bilgi ve veriler düzenli olarak gerçekleştirilen topluluk toplantıları ve öneri kutuları ile toplanmaktadır. Halka İlişkiler ekibi en az haftada bir her köyü ziyaret etmeyi hedeflemektedir. Develi ilçe merkezinde çoğu gün açık olan ve halkla ilişkiler ve insan kaynakları personeli bulundurulmuş ÖMAŞ Halkı Bilgilendirme Ofisi bulunmaktadır. 2014 senesinde ÖMAŞ tarafında toplam 429 toplantı gerçekleştirilmiş olup bunlardan 324'ü halkla ilişkiler ekibi tarafından civardaki topluluklar ve paydaşlar ile Develi ilçe merkezinde gerçekleştirilmiştir. 2015 senesinde kadınlar, çocuklar ve yaşlıların da dahil olduğu hassas toplum üyeleri için hedef grup toplantılarını da içeren 400'ün üzerinde toplantı gerçekleştirilmiştir.

ÖMAŞ ayrıca aşağıdaki kamu kurumları ile katılım sağlamıştır:

- Sosyal çalışma alanı içerisindeki ve enerji iletim hattı boyunca tüm civar yerleşimlerin muhtarları
- Develi Kaymakamlığı;
- Develi Muhtarlar Birliği;
- Develi Belediyesi;
- Develi İlçe Jandarma Komutanlığı;
- Develi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
- Develi İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Develi İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- Develi Meslek Yüksek Okulu
- Develi Devlet Hastanesi
- Develi Tapu Kadastro Müdürlüğü,

- Develi Halk Eğitim Merkezi
- Develi Ovası Sulama Birliği;
- Develi Vergi Dairesi;
- Develi Ticaret Odası;
- Kayseri İl Sağlık Müdürlüğü;
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi
- Kayseri Devlet Su İşleri;
- Kayseri Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü;
- KCETAŞ;
- OR-AN Kalkınma Ajansı.

Paydaş katılımı faaliyetlerinin kaydı Ek U'da sunulmuştur.

6.5.3 Türk ÇED Çalışması Kapsamında Katılım

Öksüt Projesi için ÇED Başvuru Dosyası 7 Temmuz 2014 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına teslim edilmiştir. ÇED süreci çerçevesinde, 7 Ağustos 2014 günü Zile'de Eski Belediye Nikah Salonunda bir Halkın Katılımı Toplantısı düzenlenmiştir. Ulusal ve yerel basında yapılan duyuruların ardından toplantıya yaklaşık 60 kişi iştirak etmiştir.

Katılımcılar arasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kayseri Valiliği temsilcileri ile yerel iş adamları ile yöre sakinleri bulunmaktaydı.

ÖMAŞ tarafından bir halkla ilişkiler ekibi oluşturulmuş ve Develi'de bir danışma bürosu açılmıştır. Doğrudan ve dolaylı paydaşların sürekli katılımlarının sağlanması, proje planları ve projeye ilişkin gelişmeler hakkında devamlı bilgilendirilmeleri ve varsa şikayetlerinin ve geribildirimlerinin alınması amacıyla bir Paydaş Katılım Planı (OMAS-ESMS-SEP-PLN-001) hazırlanmıştır. ÖMAŞ tarafından paydaşlarla gerçekleştirilen bütün etkileşimler Paydaş Katılım Siciline kaydedilmiş ve ÇSED Ek U'da sunulmuştur.

6.5.4 Epçe Su Temin Kuyuları ile İlgili Katılım

Eylül 2014 ve Şubat 2015 arasında ÖMAŞ tarafından otuzun üzerinde topluluk üyeleri ve yetkilileri ile istişare toplantıları gerçekleştirilmiş olup ayrıntılar Ek U'da bulunmaktadır. Bunlara Epçe'de kahvehanede ve camide gerçekleştirilen yirmi bir istişare ve farkındalık toplantısı da dahildir.

6.5.5 Enerji İletim Hattı ÇED'i ile ilgili Katılım

Katılım, bir saha ziyareti ve Çayırözü, Soysallı, Sindelhöyük ve Tombak muhtarları ile toplantıları da içeren Türk ÇED gereklilikleri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Aralık 2015'te bir halkın katılımı toplantısı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ÖMAŞ, Geçim Kaynağı Restorasyon Planının geliştirilmesinin bir parçası olarak potansiyel etkilenen arazi sahipleri ve arazi kullanıcılarını tanımlamak için Şubat 2016'da ilave değerlendirme ve katılım faaliyetleri gerçekleştirmiştir.

Erişim Yolu ile ilgili Katılım

Türk ÇED'inin onayı ÖMAŞ'a maden sahasına giden erişim yolunu inşa etmesine izin vermiştir. Bu nedenle, Türk yasal gereksinimlerine uymak için ek bir izin (ya da halkın katılımı) gerekmemektedir. Ancak, ÖMAŞ erişim yolu ile ilgili ek katılım faaliyetleri gerçekleştirmiştir.

ÖMAŞ, erişim yolunun tasarımı ve yer seçimi sürecinin bir parçası olarak Epçe, Yazıbaşı ve Gömedi muhtarları ve mera kullanıcıları ile görüşmüştür. Bu, Ekim 2015'te gerçekleştirilen anket ile yerel sakinlerin bilgilendirilmesini ve Şubat 2016'da mera arazisi kullanıcıları ile çalışarak uygun yol geçiş noktalarının tespit edilmesini kapsamaktadır. Ocak 2015'te ÖMAŞ Develi Tapu ve Kadastro Müdürlüğü ile görüşmüş ve erişim yolu ve boru hattı rotası ile ilgili kadastro bilgilerini istemiştir. Mayıs 2015'de ÖMAŞ Develi Jandarması(Trafik Bölümü) ile planlanan erişim yolu hakkında görüşmüştür.

6.5.6 Sosyal Mevcut Durum Çalışmasına Katılım

Sosyoekonomik mevcut durum çalışması kapsamında ve sürmekte olan toplum katılımını destekleyici nitelikte Öksüt ve Zile'de Aralık 2014'te bir dizi hane halkı anketi yapılmıştır. ÖMAŞ, ÇED çerçevesinde ve sosyoekonomik etki değerlendirmesi için Çalışma Alanı içerisindeki her bir yerleşimin muhtarlarının erken dönemde katılımlarını sağlamıştır. Öksüt ve Zile'deki kilit mahallelerde detaylı hane halkı anketleri için bütün sakinlerin ayrıntılı kayıtları hazırlanmıştır. Yaşlılar ve aile reisi kadın olan haneler gibi savunmasız ve marjinalleştirilmiş gruplar belirlenerek bütün yerleşim birimlerinde kadınlar ve erkekler ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bunun dışında, mevcut durum çalışması için bilgi toplamak amacıyla spesifik uzmanlık / sorumluluk alanlarına göre kilit bilgi kaynaklarının görüşleri alınmıştır.

6.5.7 ÇSED Kapsamının Belirlenmesine yönelik Görüş Alma ve Katılım

Kilit bilgi kaynaklarıyla yapılan mülakatlardan ve odak grup görüşmelerinden elde edilen bilgiler ve dile getirilen hususlar ÇSED kapsamının belirlenmesinde kullanılmıştır. Bu:

- Öksüt'te ve Zile'de tüm köyün hane halkının yaklaşık %50'sini kapsayan sırasıyla 89 ve 58 hane halkı anketini;
- Sosyal çalışma alanındaki (Develi de dâhil olmak üzere) tüm mahallelerdeki kadın ve erkek odak grup görüşmelerini;
- Sosyal çalışma alanındaki (Develi de dâhil olmak üzere) tüm mahallelerdeki topluluk temsilcileri (muhtarlar) ve diğer başlıca kamu görevlileri ile gerçekleştirilen ana bilgilendirme anketlerini içermektedir.

2015 yılında yürütülen Türk ÇED süreci sebebi ile ÖMAŞ ve düzenleyicilerin dikkatinin Türk ÇED çalışmasının onaylanması üzerine yoğunlaştığı bir sırada yerel paydaşlarının zihnini karıştırmamak amacıyla ayrı ve ÇSED kapsam belirleme çalışması yürütülmemiştir.

6.5.8 Paydaşlar tarafından Dile Getirilen Hususların Özeti

İlgili Topluluklar ve diğer Paydaşlar farklı hususları dile getirmişlerdir. Kilit hususlar Tablo 6-1ve Tablo 6-2'de özetlenmiştir.

Tablo 6-1: Erken Katılım Aşamasında Dile Getirilen Hususlar61

Paydaş grubu	Sıkça Sorulan Sorular
Öksüt ve Zile yöre halkı	Madencilik faaliyetleri nedeniyle köylerin yerinin değiştirilmesi söz konusu olacak mı?
Yöre halkı	Siyanür hayatımızı ve geçimimizi nasıl etkiler?
Yöre halkı	Su kaynaklarını ve ürünleri tozdan, kimyasallardan korumak için alınacak ana çevresel önlemler nelerdir?

Paydaş grubu	Sıkça Sorulan Sorular
Öksüt ve Zile yöre halkı	Zamanti Tünelinden köylere yeni verilen içme ve sulama suyunun korunması için alınacak ana önlemler nelerdir?
Yöre halkı ve Yerel İdare İşleri	Madenin inşaat ve işletme aşamalarında hangi kaynaklardan su tedarik edeceksiniz?
Yöre halkı	Gelecekte maden sahasına ulaşım için köy yollarını kullanacak mısınız?
Yöre halkı ve Yerel İdare İşleri	Madenin yöre halkına ne gibi faydaları olacak? Yöre halkı için iş imkanları olacak mı?
Zile, Öksüt ve Yukarı Develi halkı	Şirketin meralara erişimle ilgili stratejisi ne olacaktır?

Tablo 6-2: Mevcut Durum Çalışması Aşamasında Katılım Sürecinde Dile Getirilen Hususlar:6

Paydaş grubu	Sıkça Sorulan Sorular
Yöre halkı	İnşaat ve işletme çalışmaları ne zaman başlayacak?
Yöre halkı	Şirket yerel istihdam sürecini nasıl yönetecek?
Yöre halkı	Siyanürün toplum sağlığı, su kaynakları, toprak ve çevre üzerindeki muhtemel etkileri nelerdir? Siyanür kullanılması esnasında ne gibi önlemler alınacaktır?
Yöre halkı	Maden yolu nereye inşa edilecek?
Yöre halkı	Şirket maden atıklarını nasıl yönetecek?

Paydaş katılımı ve geri bildirimleri hem ÇED, hem de ÇSED kapsamının bilgilendirmesi için kullanılmıştır. Paydaş geri bildiri özellikle aşağıdakilerle ilgili kullanılmıştır:

- Yeraltı suyu izleme tasarımı ve kapsamı ve maden faaliyetleri kaynaklı sızıntı dağılım modellemesi;
- Yeraltı suyu izleme tasarımı ve kapsamı ve Epçe yakınındaki su kuyularındaki akifer besleme modeli;
- Hava kalitesi izleme ve dağılım modellemesinin tasarımı ve kapsamı
- ÇED İzin Alanı içerisindeki çit alanını azaltarak mera arazisi üzerindeki etkileri minimize etmek.

6.6 Planlanan Faaliyetler - ÇSED'in İfşası ve Görüş Alınması

Katılımın bu aşamasında ÇSED sürecinin sonuçlarının açıklanması ve bunlarla ilgili görüş alınması söz konusudur. Genel ÇSED katılımı hedefleri çerçevesinde, ÇSED aşamasındaki katılımın spesifik hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Paydaşlara etki değerlendirmesi ve bununla bağlantılı yönetim/azaltım önlemleri konusunda geribildirimde bulunmak (ifşa);
- İlk etki değerlendirmesi ve belirlenen azaltım ve iyileştirme önlemleri konusunda paydaşların katkılarını almak (görüş alma).

Bu katılım aşamasında, ifşa ve görüş alma faaliyetleri aşağıdaki genel ilkelere uygun biçimde tasarlanacaktır:

- Görüş alma etkinlikleri özellikle etkilenen taraflar olmak üzere kapsamlı şekilde ve etkinliklerden en az bir hafta önce duyurulmalıdır;

- Her etkinlikten önce teknik olmayan özete erişim sağlanarak insanların toplantı öncesinde değerlendirme içeriğinden ve sonuçlarından haberdar olmaları temin edilmelidir;
- Toplantıların yeri ve zamanı projeden etkilenen paydaşların katılımını azami düzeye çıkaracak şekilde düzenlenecektir;
- Bilgiler net ve teknik olmayan bir dille ve yöre halkının anlayabileceği bir lisanda sunulacaktır;
- Toplantılarda paydaşların kaygılarını dile getirmelerini temin edecek biçimde kolaylaştırıcılık yapılacaktır;
- Dile getirilen sorunlar toplantıda yanıtlanacak veya aktif biçimde takip edilecektir.

İfşa döneminde herkes ÇSED ile ilgili görüş bildirebilir. Aydınlatma (ifşa) belgeleriyle birlikte geribildirim formları da dağıtılacaktır.

ÇSED ile ilgili paydaşların görüşünün alınması ve bilgilendirme ile ilgili daha fazla bilgi ÖMAŞ Paydaş Katılım Planı Bölüm 10.3'te verilmiştir.

6.6.1 Bilgilerin Açıklanmasında (İfşa) Kullanılacak Araçlar ve Yöntemler

ÖMAŞ açık ve tutarlı ifşa materyalleri hazırlayacak ve bunları yöre halkı ile ve diğer paydaşlarla zamanında paylaşacaktır. ÖMAŞ herhangi bir ifşa faaliyeti öncesinde ön planlama yaparak İlgili Topluluklar içerisinde yer alan bütün kilit grupların Projeye ilgili bu bilgileri almasına ve görüş bildirmesine olanak verecek bir bilgi ifşa süreci tanımlayacaktır.

İnternet/Web Sitesi

ÖMAŞ internet sitesini¹ en azından Türkçe dilinde hazırlanan ilgili proje bilgileriyle güncelleyecektir. ÇSED ve ayrıca ÖMAŞ halkla ilişkiler personelinin irtibat bilgileri internet sitesine konacaktır.

Bilgi Notları

Kilit proje sorunları ve ÖMAŞ'ın bunları minimize etme, azaltma ve yönetme yaklaşımları hakkında bilgi notları hazırlanarak ÖMAŞ'ın internet sitesinde ve Develi'deki temsilciliğinde bulundurulacaktır. Bu bilgi notları köy muhtarlarına ve köy kahvelerine dağıtılacaktır.

Medya

Uygun hallerde, projeye ilgili bilgiler medya ile paylaşılacaktır. Bu faaliyet bilhassa ÇSED ile ilgili görüş alma ve inşaat aşamalarında gerçekleştirilecek, bunun yanı sıra yöre halkı ve arazi kullanım durumunu etkileyebilecek kayda değer Proje değişiklikleri de medya ile paylaşılacaktır.

Yöre Halkına Yanıt Verilmesi

ÖMAŞ, spesifik sorunlar için uyguladığı Dilekçe ve Şikayet Prosedürüne ek olarak, yöre halkından gelen yorum ve sorulara eksiksiz ve zamanında yanıt verecektir.

6.6.2 Birincil Görüş Alma ve İfşa Yöntem, Araç ve Faaliyetleri

Etkili bir görüş alma süreci için çeşitli paydaş katılım araç ve yöntemleri kullanılmıştır. Paydaş Katılım Planının (PKP) geliştirilmesi çerçevesinde, ÖMAŞ tarafından paydaşlardan görüş almak amacıyla kullanılan çeşitli yöntemler analiz edilerek bunların farklı paydaş gruplarına ulaşmada uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir.

¹ oksutmadencilik.com.tr

ÖMAŞ görüş alma süreci için geleceğe bakan (inşaat, işletme ve kapama aşamaları dahil) bir Eylem Planı geliştirmiştir.

ÖMAŞ, halkın ve paydaşların geribildirimleri ışığında katılım süreçlerinin etkinliğini periyodik olarak değerlendirecektir.

Halk ve paydaş gruplarının katılımına yönelik birincil yöntemler aşağıdaki gibidir:

İlgili Topluluklar için uygulanan yöntemler:

- Hane Ziyaretleri / Görüş Alma
- Toplum Geliştirme Programlarına Katılım
- Meraları Kullanan Gruplar
- Odak Grup Toplantıları ve Çalıştayları
- Yöre Halkı ile Toplantılar
- Anketler ve Mülakatlar
- Halk Etkinlikleri, Eğitim ve Dış ulaşım Faaliyetleri
- Saha Ziyaretleri
- Bülten

Paydaş Gruplar için uygulanan yöntemler:

- Türk hükümet mercileri ile toplantılar ve görüşmeler
- Saha ziyaretleri
- STK'larla ve çıkar gruplarıyla toplantılar
- Medya
- Bilgi notları ve dergiler
- ÖMAŞ internet sitesi
- Yıllık Raporlar
- Kurumsal Sorumluluk, GRI (Küresel Raporlama Girişimi), İhtilafsız Altın Standardı ve EITI Raporlaması

Tablo 6-3 : Farklı Paydaş Grupları için Katılım ve Aydınlatma (İfşa) Yöntemleri

Paydaş Grubu	Kilit katılım ve aydınlatma yöntemleri
Ekonomik yer değiştirme uygulanan kişiler	Mera Kullanıcıları ile bireysel toplantılar ve grup toplantıları, anketler, odak grup toplantıları, çalıştaylar, geçim kaynaklarını iyileştirme eğitim programları
Yöre halkı	Kahvehane toplantıları, anketler, odak grup görüşmeleri ve çalıştaylar, halka açık etkinlikler, ÖMAŞ şubeleri / şubeler tarafından düzenlenecek halka açık etkinlikler, Açık Günler ve diğer yerel çalışma grupları
Hassas Gruplar	Hane ziyaretleri, bireysel toplantılar, spesifik odak grup görüşmelerine ve çalıştaylara davetler, yerel aydınlatma materyalleri
Yerel / Bölgesel Merciler	Resmi toplantılar, bireysel toplantılar, odak grup görüşmeleri ve çalıştaylar, ÖMAŞ saha ziyaretleri, yerel aydınlatma materyalleri
Yerel İşletmeler	Bireysel görüşmeler, anketler, odak grup görüşmeleri ve çalıştaylar, tedarikçi geliştirme programı

Paydaş Grubu	Kilit katılım ve aydınlatma yöntemleri
Yerel Toplum Tabanlı Örgütler / STK'lar	Açık Günler, ÖMAŞ danışma bürosu, bireysel toplantılar, odak grup görüşmeleri ve çalıştaylar, toplum geliştirme programları (ortak olarak)
Proje Çalışanları	ÖMAŞ saha ofisi ve iç haberleşme araçları, internet sitesi, bireysel toplantılar
Genel halk	Gazeteler, halk toplantıları, internet sitesi
Sanayi ve Ticaret Örgütleri	Kayseri Ticaret Odası, endüstri etkinlikleri, bireysel toplantılar, tedarikçi geliştirme programı
Ulusal / Uluslararası STK'lar	Saha ziyaretleri, bireysel toplantılar, internet sitesi, çalıştaylar, toplum geliştirme programları (ortak olarak)
Finansal Kurumlar	Bireysel toplantılar, internet sitesi, çalıştaylar
Medya	Röportajlar, basın duyuruları, köşe yazıları, internet sitesi

6.7 Paydaşların Görüşünün Alınması ve Katılımı Konusunda Gelecekte Yapılacaklar

Projenin planlama, inşaat, işletme ve kapama aşamaları için bir Paydaş Katılım Planı (PKP) geliştirilmiştir. Paydaş katılımı gelecekte PKP'ye uygun olarak yürütülecektir. PKP inşaat aşamasında en az 6 ayda bir ve işletme aşamasında yılda bir kez olmak üzere düzenli olarak gözden geçirilerek geçerliliğini koruması ve ÖMAŞ'ın, yöre halkının ve ilgili paydaşların ihtiyaçlarını yansıtması sağlanacaktır.

6.8 Dilekçe ve Şikayetlerin Yönetimi

Şikayet Prosedürü, halkın ve etkilenen tarafların etkin biçimde şikayette bulunabilmelerini ve projenin bunlara uygun biçimde yanıt vermesi ve sorunları çözüme kavuşturması için bir mekanizma sağlamaktadır. Birleşmiş Milletler İş Hayatı ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri (koruma, saygı ve iyileştirme odaklı) ile uyumlu ÖMAŞ'ın Şikayet Yönetim Prosedürü Ekim 2014'te uygulamaya konmuştur. Bu mekanizma, şikayetleri iyileştirmek için etkili, kültürel olarak uyumlu, erişilebilir ve şeffaf bir yol sağlamaktadır.

Şikayet Prosedürü Paydaş Katılım Planında (OMAS-ESMS-SEP-PLN-001) yer almaktadır ve bu ÖMAŞ'ın ve yüklenicilerinin gerçekleştirdiği tüm faaliyetlere uygulanmaktadır. Yükleniciler için Şikayet Prosedürüne uyum gereklilikleri sözleşmelerinde belirtilmiştir.

Halkın şikayetlerinin ele alınmasına yönelik süreç Şekil 6-1'de gösterilmektedir². Bugüne kadar 12 şikayet kayıt altına alınmış olup, tüm şikayetler ilgili bölümlerle birlikte çalışılarak kapatılmıştır.

² ÖMAŞ Şikayet Prosedüründen direk alınmıştır.

Şekil 6-1: ÖMAŞ Şikayet Yönetim Süreci61

